

ความเป็นมาของปัญหา

วิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษาและการวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษแก่เยาวชน และผลิตครูตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาถึงระดับปริญญาตรี ทำการวิจัยส่งเสริมวิชาชีพและวิทยฐานะของครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ทำนุบำรุงวัฒนธรรมและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม^๑

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๐ ได้กล่าวถึงการฝึกหัดครูไว้ว่าเป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างครูให้สามารถปฏิบัติตนและทำหน้าที่เป็นผู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาโดยรอบคอบขั้นในตัวผู้เรียน เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ในระดับวิद्यูชนจะพึงปฏิบัติได้ และมีลักษณะที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย และระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทั้งในแง่บุคลิกลักษณะทั่วไป ความสัมพันธ์ต่อศิษย์และบทบาทต่อสังคม^๒

การศึกษาในวิทยาลัยครูจะให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพดี เพื่อผลิตครูออกไปให้การศึกษขั้นพื้นฐานแก่เยาวชนของชาตินั้น วิทยาลัยครูจำเป็นต้องฝึกให้ครูเป็นผู้มี

---

^๑"พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. ๒๕๑๔," ราชกิจจานุเบกษา. ๘๒ (ฉบับพิเศษ) (๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔) : ๒๔.

^๒การฝึกหัดครู, กรม. นโยบายและการจัดการฝึกหัดครูตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ ๔ (๒๕๒๐ - ๒๕๒๔). (กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๐), หน้า ๑.

การศึกษาดี มีความรู้อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง สามารถพอที่จะรู้จักพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้า
 ทันสมัย และสามารถอบรมสั่งสอนเยาวชนให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ดังนั้นเพื่อให้
 บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว วิทยาลัยครูจึงต้องมีห้องสมุดที่มีประสิทธิภาพ และคุณภาพสูง
 เพื่อช่วยส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า ของนักเรียน ของนักศึกษาวิทยาลัยครู และเพื่อเป็นการ
 ปลุกฝังให้มีนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้าด้วยตนเอง อีกทั้งได้ความรู้ที่ตรงกับข้อเท็จจริง
 ควบคู่กัน นอกจากนี้ห้องสมุดยังเป็นแหล่งรวมวิทยากรทุกแขนงที่จะช่วยส่งเสริมการวิจัยของ
 อาจารย์ และช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวมานี้ จึงกล่าวได้ว่าห้องสมุดมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษา
 ในสถาบันฝึกหัดครู ที่นักศึกษาสามารถค้นคว้าด้วยตนเองได้ทุกขณะ

บุญถิ่น อัตถากร ได้กล่าวถึงความสำคัญของห้องสมุดวิทยาลัยครูว่า ห้องสมุด
 วิทยาลัยครูมีความสำคัญมาก เพราะวิทยาลัยครูต้องเปิดสอนวิชาความรู้ทั่วไปและวิชาเฉพาะ
 ดังนั้น เพื่อให้ให้นักศึกษามีความรู้ในวิชาต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง การศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด
 จึงจำเป็นอย่างยิ่ง^๑

ห้องสมุดเริ่มมีบทบาทสำคัญในการฝึกหัดครูราวปี พ.ศ. ๒๔๕๘ เมื่อวิทยาลัย
 วิชาการศึกษา (ปัจจุบันได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย) ได้
 ปรับปรุงห้องสมุดโดยได้รับความช่วยเหลือจากองค์การ AID, USOM และ ICA โดย
 เพิ่มจำนวนหนังสือ และสนับสนุนให้อาจารย์ไปศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในต่างประเทศ
 และต่อมาได้สร้างห้องสมุดที่สี่ขึ้น และเปิดสอนวิชาการใช้ห้องสมุด ใน พ.ศ. ๒๕๐๘ กรม
 การฝึกหัดครูจัดการปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ๒๕๐๒ เพื่อให้สอดคล้อง
 กับความต้องการของสังคมและนโยบายของกรมฯ โดยให้เพิ่มวิชาการต่าง ๆ ที่จำเป็นขึ้นอีก
 เนื่องจากเห็นความสำคัญและประโยชน์ของห้องสมุดและวิชาบรรณารักษศาสตร์ จึงได้เพิ่ม

---

^๑บุญถิ่น อัตถากร. เอกสารการอบรมและสัมมนาบรรณารักษ์ของสถานฝึกหัดครู
 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ๒๕๑๑, หน้า ๑.

วิชาบรรณารักษศาสตร์ เข้าเป็นวิชาบังคับในหลักสูตร และในปัจจุบันนี้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา พ.ศ. ๒๕๑๕ มีวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาบังคับในหลักสูตร^๑ และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้ให้วิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาบังคับพื้นฐานในหลักสูตร และมีเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอก-โท^๒ ค่าย เพื่อผลิตบรรณารักษ์และเผยแพร่วิชาบรรณารักษศาสตร์ให้แพร่หลาย

เมื่อเป็นที่ยอมรับกันว่าห้องสมุดเป็นสิ่งจำเป็น และมีประโยชน์อย่างยิ่งในการส่งเสริมการศึกษาของนักเรียนนักศึกษาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ห้องสมุดจึงจำเป็นที่จะต้องมีหนังสือและวัสดุให้เพียงพอแก่การศึกษาค้นคว้าของครูและนักเรียนนักศึกษา จึงจะทำให้การสอนของครูได้ผลดี และความรู้ของนักเรียนนักศึกษากว้างขวางขึ้น ห้องสมุดจึงเป็นสถานที่ที่ครูอาจารย์ใช้เป็นที่พักพิงให้นักเรียนนักศึกษารูจักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษารักการอ่าน มีรสนิยมในการเลือกหนังสือและรู้จักการใช้ห้องสมุดให้เป็นประโยชน์ในการศึกษา

ในปัจจุบันนี้ห้องสมุดวิทยาลัยครูได้รับการดูแลเอาใจใส่มาก วิทยาลัยเกือบทุกแห่งมีอาคารเป็นเอกเทศ มีบรรณารักษ์ที่มีความรู้ทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ เมื่อครั้งสี่ทอง สีหาพงศ์ ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ได้สนับสนุนกิจการห้องสมุดโดยจัดให้ห้องสมุดได้มีเจ้าหน้าที่ที่ดี มีสถานที่กว้างขวางพอให้จัดห้องสมุด มีครุภัณฑ์ ตามความจำเป็น มีเงินทองจ้ำจายใช้สอยในการซื้อหาหนังสือเข้าห้องสมุด ส่งเสริมให้บรรณารักษ์ได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ โดยจัดการอบรมและสัมมนา^๓ และกรม

^๑วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์. คู่มือนักศึกษา. (กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์, ๒๕๒๐). หน้า ๖๕.

^๒สภาการฝึกหัดครู พุทธศักราช ๒๕๑๕, หลักสูตรการฝึกหัดครู, ๒๕๒๐, หน้า ๔๕ - ๕๓.

^๓สี่ทอง สีหาพงศ์. แนวทางบริหารงานห้องสมุด, "วารสารห้องสมุด" (มกร - กุมภาพันธ์, ๒๕๑๒) : ๑๓.

การฝึกหัดครู ไล่สนับสนุนให้บรรณารักษ์ และอาจารย์ในวิทยาลัยครูได้ศึกษาเพิ่มเติมในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับสูงอยู่เสมอ เพื่อให้มีบรรณารักษ์ที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานห้องสมุดและรู้จักปรับปรุงห้องสมุดให้ทันสมัยยิ่งขึ้น แต่การบริหารงานห้องสมุดวิทยาลัยครูจะดำเนินไปด้วยวิธีใดย่อมต้องอาศัยผู้บริหารวิทยาลัย เป็นผู้สนับสนุน

รัฐจวน อินทรกำแหง ได้กล่าวว่า "ผู้รับผิดชอบในการบริหารงานห้องสมุดโดยตรง ควรมี ๒ คน คือ ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียนหรือครูใหญ่ หรืออาจารย์ใหญ่ กับบรรณารักษ์ ซึ่งดำเนินงานห้องสมุดโดยตรง"^๑ สำหรับนวนิยาย อินทรามะ ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าการที่ห้องสมุดจะสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงเป้าหมายได้นั้น ย่อมต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ๆ หลายประการนอกเหนือไปจากสถานที่ตั้งห้องสมุดงบประมาณที่เพียงพอที่จะจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุดแล้ว บรรณารักษ์ที่ทรงคุณวุฒิที่จะบริหารงานห้องสมุด นับว่าเป็นกลไกที่สำคัญ แม้ว่าห้องสมุดจะมีสถานที่ใหญ่โตสักเพียงใด มีหนังสือจำนวนมากเท่าใด แต่ถ้ามบรรณารักษ์ไม่ดีแล้ว บริการของห้องสมุดก็จะล้มเหลวโดยสิ้นเชิง ห้องสมุดจะกลายเป็นสถานที่เก็บหนังสือเก่าไป ในไม่ช้าคนก็จะเลิกเข้าห้องสมุดแต่ขณะเดียวกันแม้ว่าห้องสมุดจะมีบรรณารักษ์ที่ดีสักเพียงใด ถ้าปราศจากการส่งเสริมสนับสนุนของผู้บริหารแล้ว ห้องสมุดนั้นก็ไม่สามารถตั้งอยู่ได้^๒ ซึ่งรัฐจวน อินทรกำแหง มีความคิดเห็นอีกว่า บุคคลที่อยู่ในฐานะผู้บริหารมีอิทธิพลต่อความสำเร็จก้าวหน้าของกิจการ

^๑รัฐจวน อินทรกำแหง. การบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน. (พระนคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๓), หน้า ๒๑.

^๒นวนิยาย อินทรามะ, "บรรณารักษ์ - นักบริหาร," ชุมนุมเรื่องน่ารู้, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จัดพิมพ์ (พระนคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๓) พิมพ์แจกเป็นที่ระลึกในงานกุศลพระราชทาน ณ วัดทรงธรรม พระประแดง สมุทรปราการ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๑๕), หน้า ๓.

ห้องสมุดอยู่มาก ถ้าผู้บริหารเห็นว่าห้องสมุดเป็นอุปกรณ์สำคัญของการศึกษาในโรงเรียนที่
จะขาดเสียมิได้ คณะครูอาจารย์ย่อมจะต้องปฏิบัติตามที่ แต่ถ้าผู้บริหารแสดงว่าการที่
โรงเรียนใดจะจัดห้องสมุดหรือไม่ก็ไม่ใช้สิ่งสำคัญอย่างใด ทรรศนะเช่นนี้ของผู้บริหารทำให้
คณะครูอาจารย์เพิกเฉยต่อการส่งเสริมการจัดห้องสมุดเพื่อการศึกษา^๑

จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้บริหาร เป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญในการ
พัฒนาห้องสมุดให้มีความเจริญก้าวหน้าและได้มาตรฐานตามกำหนด แต่จากการวิจัยของ
สนอง มณีภาค พบว่า ห้องสมุดมีปัญหาหนึ่ง คือขาดความร่วมมือสนับสนุนและเอาใจใส่
ของผู้บริหาร จึงทำให้ห้องสมุดไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร^๒ และจากการสำรวจของ
ประภาวดี พจนานุกรม ทรวงสรรพค นิลกำแหง และมาลินี สุขปรีดี เกี่ยวกับฐานะการ
ทำงานห้องสมุดของนิสิตเก่า แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๔๙๘ - ๒๕๑๓ พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานห้องสมุด
หลายด้านด้วยกัน และปัญหาหนึ่ง คือ ปัญหาเนื่องจากผู้บังคับบัญชาไม่เห็นความสำคัญของ
ห้องสมุด จึงไม่ให้ความสนับสนุนและร่วมมือในกิจการห้องสมุด เช่น ตัดทอนงบประมาณ^๓
เป็นต้น ด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารวิทยาลัยครูในการ
ดำเนินงานห้องสมุด เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านห้องสมุดของผู้บริหาร ตาม
ความคิดเห็นของผู้บริหารเอง และตามความคิดเห็นของบรรณารักษ์และเพื่อกระตุ้นให้
ผู้บริหารมีความสนใจในงานห้องสมุดด้านต่าง ๆ มากขึ้น

^๑ รัญจวน อินทรกำแหง. การบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน. หน้า ๒๑.

^๒ สนอง มณีภาค. "ทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมต่อห้องสมุดโรงเรียน,"
(วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๓),
หน้า ๔๕.

^๓ ประภาวดี พจนานุกรม, ทรวงสรรพค นิลกำแหง และ มาลินี สุขปรีดี, "การสำรวจ
ฐานะการทำงานห้องสมุดของนิสิตเก่า แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา ๒๔๙๐-๒๕๑๓," เอกสารบรรณารักษศาสตร์ เล่ม ๑๓ (กรุงเทพมหานคร :
แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๓๑.

การสำรวจและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

การสำรวจและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของผู้บริหารวิทยาลัยครูนั้น มีผู้ทำการสำรวจการวิจัยไว้อย่างกว้าง ๆ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ดังนี้

สัญญา สุรพันธุ์ ได้ทำการสำรวจวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานการศึกษาของผู้บริหาร ในสถาบันฝึกหัดครูในหัวข้อเรื่องว่า "งานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร" เป็นการสำรวจเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานครในการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านบริหารบุคลากร การบริหารกิจการนักศึกษา การบริหารงานธุรการ การเงินและการบริหารด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารกับนักวิชาการในการบริหารการศึกษาทั้ง ๕ ประเภทพบว่าโครงสร้างระบบบริหารของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร มีโครงสร้างเป็นสายบังคับบัญชาสายเคียวมีผู้อำนวยกา (อธิการ) เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด การปฏิบัติงานด้านการศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษามากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่งานธุรการ การเงิน งานวิชาการ งานบุคลากร และงานสัมพันธ์กับชุมชนตามลำดับ

สุชาติ รัตนวิจิตร ได้ทำการสำรวจวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคกลางในหัวข้อเรื่องว่า "งานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคกลาง" โดยแบ่งเป็น ๕ ประเภทคือ งานบริหารด้านวิชาการ งานบริหารด้านบุคลากร งานบริหารด้านกิจกรรมนักศึกษา งานบริหารด้านธุรการ การเงิน และงานบริหารด้านความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่าผู้บริหารและนักวิชาการที่มีความเห็นว่า งานบริหารด้าน

๑สัญญา สุรพันธุ์. "งานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร." (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕).

ธุรการ และการเงินมีความสำคัญเป็นอันดับ ๑ งานบริหารงานกิจการมนักศึกษาที่มีความสำคัญเป็นอันดับ ๒ งานบริหารงานวิชาการมีความสำคัญเป็นอันดับ ๓ งานบริหารงานบุคลากรมีความสำคัญเป็นอันดับ ๔ และงานบริหารงานความสัมพันธ์ชุมชนมีความสำคัญเป็นอันดับที่ ๕ และมีปัญหาสำคัญในการบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคกลางคือ ปัญหาด้านคุณภาพของอาจารย์ การขาดแคลนตำราในการศึกษาค้นคว้า ปัญหาที่ต้องใช้อาจารย์มาทำหน้าที่ทางธุรการ การเงิน ปัญหาการที่ผลิตจัดกิจกรรมไม่ได้ผลเท่าที่ควร และปัญหาเรื่องการศึกษาที่วิทยาลัยไม่เห็นความสำคัญของการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน^๑

ธงชัย มาศสุพงศ์ ได้ทำการสำรวจวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคใต้ ในหัวข้อเรื่องว่า "งานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคใต้" เป็นการสำรวจเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคใต้ในการบริหารงานด้านวิชาการ การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานกิจการนักศึกษา การบริหารงานธุรการ การเงิน การบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ผลจากการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคใต้ ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานด้านธุรการ การเงินเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่งานกิจการมนักศึกษา งานวิชาการ งานบุคลากร และงานสัมพันธ์กับชุมชนตามลำดับ และมีปัญหาด้านโครงสร้างระบบบริหาร คือ ขาดการประสานงานระหว่างส่วนต่าง ๆ และผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่รอบรู้ทุกอย่างซึ่งจะทำได้ยาก ส่วนงานบริหารการศึกษาขาดการวิจัย ค้นคว้าและการผลิตตำรา ไม่กระจายอำนาจในการคัดเลือกบุคลากรของวิทยาลัยในส่วนกลาง ขาดการพัฒนาและบำรุงรักษาบุคลากรของวิทยาลัย ไม่มีการติดตามผลและประเมินผลการจัดกิจกรรมของนักศึกษาและขาดความร่วมมือความเข้าใจระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา การประชาสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยกับชุมชนยังมีน้อย^๒

^๑สุชาติ รัตนวิจิตร. "งานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคกลาง."

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕).

^๒ธงชัย มาศสุพงศ์. "งานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคใต้."

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕).

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ นาย สุปิง คัลลิต ได้ทำการสำรวจวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในหัวข้อเรื่อง "งานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" เป็นการสำรวจวิจัยงานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในด้านวิชาการ การบริหารงานบุคคล งานกิจกรรมนักศึกษา งานธุรการ การเงิน และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน จากการสำรวจวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานบริหารการศึกษา ผู้บริหารเห็นว่างานบริหารบุคคลมีการปฏิบัติเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคืองานกิจกรรมนักศึกษา งานธุรการ การเงิน งานวิชาการ และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนตามลำดับ ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบบริหารและงานบริหารการศึกษาพบว่าขาดการประสานงานที่ดีระหว่างฝ่ายต่าง ๆ งานบริหารการศึกษานั้นขาดการวิจัยค้นคว้า ไม่มีอำนาจในการคัดเลือกบุคลากรของวิทยาลัยโดยตรง ขาดบุคลากรทางด้านธุรการ การเงินโดยเฉพาะ ไม่มีโครงการในการจัดกิจกรรมที่แน่นอน ทั้งยังขาดการติดตามในการจัดกิจกรรม และยังขาดความร่วมมือกันระหว่างวิทยาลัยกับชุมชน

การสำรวจวิจัยที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นการสำรวจวิจัยถึงบทบาทผู้บริหารวิทยาลัยครูทุกด้านอย่างกว้าง ๆ สำหรับบทบาทของผู้บริหารวิทยาลัยครู ในการดำเนินงานห้องสมุด ยังไม่มีผู้ใดทำการสำรวจวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของผู้บริหาร และหัวหน้าบรรณารักษ์เกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดด้านการเงิน บุคลากร อาคาร สถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุด วิธีห้่งกิจกรรมและบริหารห้องสมุด

---

๑ นาย สุปิง คัลลิต. "งานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘).

๒. เพื่อรวบรวมความคาดหวัง ของผู้บริหารและหัวหน้าบรรณารักษ์เกี่ยวกับบทบาทที่ควรปฏิบัติของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดด้านการเงิน บุคลากร อาคาร สถานที่ และครุภัณฑ์ห้องสมุด รวมทั้งกิจกรรมและบริการของห้องสมุด

๓. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่ควรปฏิบัติของผู้บริหารตามความเห็นของผู้บริหาร

๔. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่ควรปฏิบัติของผู้บริหาร ตามความเห็นของบรรณารักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

๑. วิทยาลัยครูที่เลือกใช้ผู้บริหารและหัวหน้าบรรณารักษ์เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นวิทยาลัยครูตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. ๒๕๑๔

๒. ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุด ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๒๐ - ๒๕๒๑ เท่านั้น

๓. แบบสอบถามที่แจก แจกเฉพาะผู้บริหารวิทยาลัยครู (อธิการ) และหัวหน้าบรรณารักษ์ที่กำลังดำรงตำแหน่งอยู่ และปฏิบัติงานอยู่ในขณะนี้เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้เพื่อหาข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ได้มาจากอธิการ และหัวหน้าบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ๓๖ แห่งดังนี้

๑. วิทยาลัยครูนครปฐม
๒. วิทยาลัยครูยะลา
๓. วิทยาลัยครูสงขลา
๔. วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช
๕. วิทยาลัยครูภูเก็ต
๖. วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง
๗. วิทยาลัยครูเพชรบุรี
๘. วิทยาลัยครูเทพสตรี
๙. วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา
๑๐. วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก

๑๑. วิทยาลัยครูนครสวรรค์	๒๔. วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาจงดงกรณ
๑๒. วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์	๒๕. วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๓. วิทยาลัยครูเชียงใหม่	๒๖. วิทยาลัยครูพระนคร
๑๔. วิทยาลัยครูลำปาง	๒๗. วิทยาลัยครูจันทระเกษม
๑๕. วิทยาลัยครูเชียงใหม่	๒๘. วิทยาลัยครูสวนสุนันทา
๑๖. วิทยาลัยครูอุตรธานี	๒๙. วิทยาลัยครูสวนดุสิต
๑๗. วิทยาลัยครูสกลนคร	๓๐. วิทยาลัยครูธนบุรี
๑๘. วิทยาลัยครูอุบลราชธานี	๓๑. วิทยาลัยครูกาญจนบุรี
๑๙. วิทยาลัยครูมหาสารคาม	๓๒. วิทยาลัยครูกำแพงเพชร
๒๐. วิทยาลัยครูนครราชสีมา	๓๓. วิทยาลัยครูสุรินทร์
๒๑. วิทยาลัยครูบุรีรัมย์	๓๔. วิทยาลัยครูเลย
๒๒. วิทยาลัยครูระยอง	๓๕. วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี
๒๓. วิทยาลัยครูจันทบุรี	๓๖. วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น ๒ ชนิด คือ แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร (อธิการ) และแบบสอบถามสำหรับหัวหน้าบรรณารักษ์ ลักษณะของคำถามที่ใช้โดยส่วนรวมเป็นแบบตรวจสอบการปฏิบัติงาน และแบบที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นโดยเสรี คำถามทั้งหมดแบ่งเป็น ๓ ตอนคือ

ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเติมค่าและตรวจสอบ

ตอนที่ ๒ การดำเนินงานห้องสมุดของผู้บริหาร (อธิการ) เป็นแบบ

มาตราส่วนประมาณค่า โดยให้น้ำหนัก ๕ ระดับดังนี้

- ๑ หมายความว่า น้อยที่สุดหรือไม่เลย
- ๒ หมายความว่า น้อย
- ๓ หมายความว่า ปานกลาง

๔ หมายความว่า มาก

๕ หมายความว่า มากที่สุด

ในตอนที ๒ นี้ มีตอบ ๒ คำตอบ คือส่วนที่เป็น "มีส่วนร่วม" และส่วนที่เป็น "คิดว่าควรมีส่วนร่วม"

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น โดยเสรี

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้ตอบโดยทางไปรษณีย์ และให้ผู้ตอบส่งกลับคืนมายังผู้วิจัย เมื่อตอบเรียบร้อยแล้วโดยทางไปรษณีย์ เช่นกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความสะดวกในการส่งแบบสอบถามคืน โดยซองของที่เขียนชื่อที่หมู่ของผู้วิจัย ปิดผนึกเรียบร้อยแล้วเรียบร้อยสำหรับผู้ตอบบรรจุคำตอบส่งกลับคืนมาด้วย

แนวความคิดสำคัญหรือสมมติฐาน

๑. ความคิดเห็นของผู้บริหารและหัวหน้าบรรณาธิการเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดค้านต่าง ๆ นั้นแตกต่างกัน

๒. ความคาดหวังของผู้บริหารและหัวหน้าบรรณาธิการเกี่ยวกับบทบาทที่ควรปฏิบัติของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดค้านต่าง ๆ นั้นไม่แตกต่างกัน

๓. มีความแตกต่างกันระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่ควรปฏิบัติของผู้บริหาร ในการดำเนินงานห้องสมุดค้านต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร

๔. มีความแตกต่างกันระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่ควรปฏิบัติของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดค้านต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของหัวหน้าบรรณาธิการ

นิยามคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

คำบางคำในการวิจัยนี้อาจมีความหมายแตกต่างไปจากที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไป จึงขอให้ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

ผู้บริหารวิทยาลัยครู หมายถึง อธิการวิทยาลัยครูซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา
รับผิดชอบในการบริหารงานของวิทยาลัยครู

การดำเนินงานห้องสมุด หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับการเงิน บุคลากร
อาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ของห้องสมุด กิจกรรมและบริการของห้องสมุดวิทยาลัยครู

ห้องสมุด หมายถึง หน่วยงานที่ให้บริการค้ำหนังสือและวัสดุประกอบการ
สอนในวิทยาลัยครู

กิจกรรมของห้องสมุด หมายถึง งานเทคนิคห้องสมุด และกิจกรรมพิเศษ
ต่าง ๆ ของห้องสมุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. จะได้ทราบว่าผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยครู
อย่างไรบ้าง

๒. จะได้ทราบความคิดเห็นและความต้องการของหัวหน้าบรรณารักษ์ในเรื่องการ
บริหารงานห้องสมุดของผู้บริหารวิทยาลัยครู

๓. จะเป็นเครื่องช่วยกระตุ้นผู้บริหารวิทยาลัยครูให้ตระหนักถึงความสำคัญของ
ห้องสมุดว่าเป็นงานประเภทหนึ่ง ซึ่งจะละเลยมิได้ จึงควรสนับสนุนให้มีความเจริญ
ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

๔. ผลการวิจัยจะเป็นเครื่องช่วยให้นักบริหารและบรรณารักษ์เข้าใจซึ่งกันและ
กัน และพยายามร่วมกันหาวิธีการปรับปรุง ส่งเสริมให้การดำเนินงานห้องสมุดเป็นไป
อย่างมีประสิทธิภาพ